

"Music belongs to everyone"

Erasmus+

HÄRRYDA
KOMMUN

"Music belongs to everyone"
„A zene mindenkéé"

SVÉD-MAGYAR PROJEKT

2014. szeptember 1. - 2016. július 31.

**Vészto Város Önkormányzata
Härryda Kommun /Svédország/**

Résztvevő intézmények:

Szabó Pál Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
Vésztoi Négyszínvirág Óvoda és Bölcsőde
Sinka István Művelődési Központ és Városi Könyvtár
Sektorn för utbildning och Kultur /Härryda/

**Megítelt támogatás:
56.500 EURO**

MEGHÍVÓ

Vészto, 2015. április 27. – május 2.

Szeretettel meghívom Vészto Város önkormányzatának és a svédországi Härryda település önkormányzatának nevében 2015. április 28-án az ERASMUS+ projektünk 17.00-kor kezdődő ünnepélyes megnyitójára.

Molnár Sándor, polgármester

Ünnepélyes megnyitó a művelődési központban:

- ♦ Óvodás néptáncsoport
- ♦ Molnár Sándor polgármester köszöntője
- ♦ Crister Carlsson, /Härryda/ a svéd küldöttség vezetőjének köszöntője
- ♦ A svédországi Härryda művészeti iskola műsora

Résztevő partnerek:

Vészto Város Önkormányzata és partnerintézményei:

Szabó Pál Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola,
Négyszínvirág Óvoda és Bölcsöde,

Sinka István Művelődési Központ és Városi Könyvtár

A svédországi Härryda település önkormányzata

(Sektorn för utbildning och Kultur) és partnerintézményei:

Kulturskolan Härryda Kommun, Ekdalaskolan

Mölnlycke, Skinnefallsskolan Mölnlycke

- ♦ A Szabó Pál Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Fülemüle Gyermekkara
- ♦ Alapfokú Művészeti Iskola hangszeres tanszakainak műsora
- ♦ 4.c. osztály néptánc műsora
- ♦ Fábrián Béla jazzgitár előadóművész és Horváth Barbara fagott előadóművész közös műsora

„Music belongs to everyone” - „A zene mindenkié”

A projekt célja: Új tanítási módszerek megismerése a zeneoktatás területén, nemzetközi didaktikai eszköztár bővítése (témavázlatok, óravázlatok gyűjtése és megosztása);

Új perspektívák feltárása a zeneoktatásban a Kodály koncepció és az El Sistema svéd adaptációjának az ötvöztetésével.

ERASMUS +

SVÉD-MAGYAR ZENEPROJEKT

MUNKATERV

2014-2016

1. A projekt céljai

1.1. A projekt fő célja:

- Új tanítási módszerek megismerése a zeneoktatás területén, nemzetközi didaktikai eszköztár bővítése (témavázlatok, óravázlatok gyűjtése és megosztása);
- Új perspektívák feltárása a zeneoktatásban a Kodály koncepció és az „El Sistema” módszer svéd adaptációjának az ötvöztetésével.

1.2. A projekt rész céljai:

- Csökkenjen az óvodai, iskolai hiányzások száma, a korai iskolaelhagyók aránya.
- A tanulóink (kiemelten a hátrányos helyzetűek) számára több lehetőséget biztosítsunk a zenetanításon keresztül.
- Megismertessük a Kodály koncepció, Bartók örökségének és a zenei iskolai rendszerünk helyi formáját.
- Megismerkedjünk az „El Sistema” módszerrel és annak svédországi adaptációjával.
- Növekedjen a zenei programok száma és többen vegyenek részt az óvoda, iskola, kulturális intézmények zenei programjain.

1.3. A projekt feladatai:

- Szakmai kézikönyv készül a módszerekről (óravázlatok, tematikus tervek, módszerleírások).
- Koncert DVD készül a két év felvételeiből.
- Projekttalálkozó két alkalommal, amely szakmai tanulmányút is egyben.
- Diákcseré program a projekttalálkozó keretein belül.

2. Bevont intézmények

2.1. Vésztő Város Önkormányzata és partnerintézményei:

- Szabó Pál Általános Iskola és
Alapfokú Művészeti Iskola,
- Négyszínvirág Óvoda és Bölcsőde,
- Sinka István Művelődési Központ és
Városi Könyvtár

2.2. A svédországi Hällyda település önkormányzata (Sektorn för utbildning och Kultur) és partnerintézményei:

- Kulturskolan Hällyda Kommun,
- Ekdalaskolan Mölnlycke,
- Skinnefjällsskolan Mölnlycke

3. Módszertani leírások

3.1. Kodály koncepció Vésztőn

A vésztői zenei nevelés-oktatás rendszere

„A zene mindenkié” – Kodály Zoltán

A Kodály koncepció alapelveit Kodály Zoltán zeneszerző, népzenekutató és zenepedagógus fektette le. Tanítványai (Ádám Jenő, Szőnyi Erzsébet...) dolgozták ki részletesen, amely az 1950-es évektől terjedt el hazánkban, majd az egész világon. A módszer a gyermek születésétől a felnőtt zenei nevelésig kidolgozott. Ennek hatására a zeneiskolai rendszer is kiépült, amely a mai napig sikeresen működik.

Vésztőn három fontos eleme épült ki. Ezt mutatjuk be a svéd partnereinknek.

- **Zeneovi program**

- Kisgyermekkortól magyar népdalokat, mondókákat, népi játékokat tanít az ölbeli játékokkal kezdve.
- Fejleszti a zenei készségeket (ritmusérzék, hallásfejlesztés...).
- A zenei foglalkozások az közös éneklés, játék örömét adják.

Heti óraszám: Folyamatos, a játékba, foglalkozásba beépítve. Nagycsoportosoknak heti 1X30 perc játékos zeneovi foglalkozás.

- **Zeneiskolai oktatás**

- Kiemelkedő tehetséggondozás az egyéni órákkal.
- Magas szintű szolfézsoktatás Kodály koncepcióval.
- Bartók Béla tanulóknak írt zongoratanítási módszertana (Bartók: Gyermeknek és Mikrokozmosz című gyermekeknek szánt sorozatai), amely szintén a magyar népdalkincsből és népzeneből merít.

Heti óraszám: 2X30 perc hangszeres óra; 2X45 perc szolfézsoóra

- **Kodály koncepció** az általános iskolai ének és szolfézstanításban.
 - A magyar népzene, népdalkincsből indul ki és arra épül, mert ezt tartja értéknek. Pentaton hangkészletből indul ki, amely a magyar népzene jellemző.
 - Az ének hangot használja hangszerként, mert mindenki birtokolja azt.
 - A relatív szolmizációval tanítja a kezdetektől a zenei írás-olvasást, amelyet kézjelekkel egészít ki.
 - A ritmusneveket elnevezéséhez mozgásokat kapcsol (taps, járás...).
 - A többszólamú éneklés és ebből kifolyólag a **kóruséneklés** kiemelt szerepet kap. Kodály külön füzeteket írt a gyakorlásra (333 olvasógyakorlat, Biciniumok...).

Heti óraszám: 1X45 perc ének-zene óra; választható foglalkozásként heti 1X90 perc énekkar

Kokas Klára zenepedagógus kutatási az utóbbi években bizonyították, hogy a koncepció jelentősen fejleszti a tanulók szociális, érzelmi és kognitív képességeit is. A programban résztvevő tanulók nyelvi és helyesírási készségei kiemelkedően fejlődtek a kontrollcsoportokhoz képest.

3.2. „EL SISTEMA” módszer

svédországi adaptációja

3.2.1. „El Sistema „ Venezuela

Az „El Sistema” csoportos zenetanítási módszer Venezuelából indult Jose Antonio Abreu vezetésével, aki vállalkozóként és képzett zenészként a hátrányos helyzetű gyermekek megsegítésére dolgozta ki a koncepciót.

A program céljai:

- Hátrányos helyzetű gyermekek (sokan iskolába sem járnak) kiemelése a klasszikus zene tanulásával, művelésével.
- A zenei tehetségek kiemelése, zenei továbbképzésük segítése.

- Országos zenetanítási módszer kiépítése.

A program módszerei:

- Csoportos zenetanítás (8-10 fő), a szegénység miatt nem feltétlenül igazi hangszereken.
- A tanulókat szinte azonnal kamaracsoportokba szervezik.
- Az iskolákban ifjúsági zenekarokat szerveznek.
- A tehetségek továbbtanulását, képzését támogatják.

A program eredményei:

- Az elhanyagolható elitképzés mellett 2015-ben több mint 300.000 gyermek tanul zenét.
- Több mint 100 ifjúsági zenekar működik. Megalapították a caracasi Simon Bolívar Ifjúsági Zenekart.

3.2.2. Svéd adaptáció:

Svédországban a tanulók klasszikus zenei képzése iránt csökkent a motiváció, ezért a härrydai zeneiskolában bevezették a módszert néhány évvel ezelőtt.

Átvett módszertani elemek:

- Csoportos zenetanítás az egyéni helyett
- Elsősorban nem a hátrányos helyzetű fiatalokat céloz meg.
- A klasszikus zene mellett a könnyűzenei műfajokat és hangszereket is oktat.
- Kezdetől zenei együttesekbe szervezik a tanulókat.
- A tanulók többféle hangszert kipróbálhatnak az évek során.
- A tehetséges tanulókat felkészítik továbbtanulásra.
- Együttműködést alakítottak ki a Göteborgi Szimfonikus Zenekarral, akik mentorként és tanárként is támogatják a tanulókat.

Eredmények:

- A zeneiskolában tanulók létszáma jelentősen növekedett.
- Több zenei pályán továbbtanuló diák.
- Zenei együttesek létrejötte, működése.

1. Feladatok

ERASMUS+ Svéd projekt			
Időterv			
Időszak	Feladatok	Bevont intézmény	Felelősök
I. félév	Előzetes tájékoztató	SZ, A, O, M, H	P, I
	Igényfelmérés	SZ, A, O, M, H	P
	Kiválogatás a projektbe (tanárok, diákok)	SZ, A, O, M, H	I
	Nemzetközi diákbizottság megalkotása	SZ, H	P
	Idegennyelvi mérés a diákoknak	SZ	P
	Workshop a tanároknak	SZ, A, O	I
	Magyar zenepedagógia, magyar zeneszerzők	SZ, A	I
	Ismerkedés a magyar néphagyományokkal, népművészettel	SZ, A, O, M, H	I
II. félév	Projektnyitó koncert	SZ, A, O, M, H	P
	Svéd-Magyar Zenei hét (Bartók hét)	SZ, A, O, M, H	P, I
	Nyílt nap az Alapfokú Művészeti Iskolában	A	I
	Tehetséggondozó előadások	SZ, A, O	I
	Workshopok a tanároknak	SZ, A, O	I
	Óralátogatások	A, SZ, O	I
	Módszertani előadás	A, SZ	I
	Honlapkészítés	SZ, A, O, M, H	I
	Zeneovi bemutató	SZ, A, O, H	I
	Koordinátortalálkozók	SZ, A, O, M, H	P
	Szolfézs bemutatóóra	SZ, A, O, H	I
	Közös zenekari, énekkari próbák	A, H	I

	Magyar néphagyományok, népművészet bemutatása	M, H	I
	Bemutató órák az általános iskola 2. és 5. évfolyamán	SZ, A, O, H	I
	Utcazene, koncertek	SZ, A, O, M, H	P
	Elégedettségmérés, fókuszcsoportos értékelés	SZ, A, O, M, H	P
	Hírlevél	M	I
	Magyar zenepedagógia, magyar zeneszerzők	SZ, A, H, O	I
	Nemzetközi diákbizottság ülései	SZ, H	P
	Sajtómegjelenések	SZ, A, O, M, H	P
III. félév	Workshop a tanároknak	SZ, A	I
	Nemzetközi diákbizottság ülései	P	P
	Sajtómegjelenések	M	I
IV. félév	Tanulmányút Svédországba	P	P
	Óralátogatások	H	I
	Svéd zenepedagógia, El Sistema rendszer, svéd zeneszerzők megismerése	A, SZ	I
	Nemzetközi diákbizottság ülései	SZ, H	P
	Hírlevél	M	I
	Sajtómegjelenések	SZ, A, O, M, H	P, I
	Honlapkészítés	SZ, A, O, M, H	I
	Idegennyelvi mérés	SZ	I
	Koordinátortalálkozók	SZ, A, O, M, H	P
	Közös zenekari, énekkari próbák	A, H	I
	Utcazene, koncertek	SZ, A, O, M, H	P, I
	Projektzáró koncert	SZ, A, O, M, H	P, I
	Elégedettségmérés, fókuszcsoportos értékelés	SZ, A, O, M, H	P
	Szaklapban megjelenés	SZ, O, M	I

	Szakmai tematikák a PP-be	SZ, O, H	I
	DVD, koncertfelvétel	M, A, H	I
	Módszertani kiadvány	SZ, A, O, H	I

Rövidítések:

- SZ - Szabó Pál Általános Iskola és
- A - Alapfokú Művészeti Iskola,
- O - Négyszínvirág Óvoda és Bölcsöde,
- M - Sinka István Művelődési Központ és Városi Könyvtár
- H - Kulturskolan Härryda Kommun,
- P – Projektmenedzser
- I – Intézményvezető(k)
-

Svéd-magyar Munkaterv angol nyelven

1. The objectives of the project

1.1 The main objective of the project:

- learning new teaching methods in music education, extending the international didactic toolbar (collecting and sharing theme sketches, lesson plans)
- revealing new perspectives in music education by blending the Kodály concept with the Swedish adaptation of the „Ei Sistema” method)

1.2 The partial objectives of the project:

- to decrease the number of kindergarten and school absences and early school abandon
- to offer more opportunities to our students (especially the disadvantaged ones) through music teaching
- to promote the Kodály concept, Bartók’s heritage and the local form of our music school system

- get to know the „El Sistema” method and its Swedish adaptation
- to increase the number of music programs and attract more people to the music programs of the kindergartens, schools and cultural institutions

1.3. The tasks of the project:

- a professional handbook will be published (lesson plans, theme plans, method descriptions)
- a concert DVD will be made containing the films of the two years
- project meetings two times, which are study trips as well
- student exchange programs in the frames of the project meetings

3. Methodology descriptions

3.1. The Kodály Concept in Vésztő

- The music teaching system in Vésztő
- „Music belongs to everyone” by Zoltán Kodály

The basic principles of the Kodály concept were established by composer, ethnomusicologist and music teacher Zoltán Kodály. His disciples (Jenő Ádám, Erzsébet Szőnyi...) worked it out in details, and it spread in Hungary and in the whole world from the 1950s. The method can be applied from birth to adult education. As a result, the music school system was formed, which goes on even today with success.

There are three important elements of it in Vésztő, which will be presented to our Swedish partners.

- **Music nursery program**
 - Hungarian folk songs, rhymes and folk games are taught to little children
 - develops musical skills (sense of rhythm, hearing)
 - the children experience the joy of common singing and playing in class

Weekly number of lessons: continuous, built in the playing and working sessions. For the oldest group of children 1x30-minute playful music class.

- **Music school education**
 - Outstanding talent management with lessons for individuals.
 - High level solfeggio teaching with the Kodály Concept.

- Piano teaching methodology for students by Béla Bartók (His series for children: *For Children* and *Microcosmos*), which draws from the Hungarian folk songs and folk music.
Weekly number of lessons: 2x30 minutes musical instruments classes, 2x45 minutes solfeggio classes.

- **The Kodály Concept** in the primary school song and solfeggio teaching.
 - It is based on and built on the Hungarian folk song treasury, because it is considered valuable. It uses pentatonic sound set, which is characteristic of the Hungarian folk music.
 - It uses the vocals as instruments, for everybody owns it.
 - The musical reading and writing are taught from the beginning with relative solmization, which is complemented with hand signs.
 - Movements are joined to rhythm names (applause, walking...)
 - Polyphonic singing and choir singing have an emphatic role. Kodály wrote several notebooks for practice. (333 reading exercises, Biciniums...)

Weekly number of lessons: 1x45-minute singing and music lesson, and an optional 1x90-minute choir.

The researches of music teacher Klára Kokas have proved in the last years that the Kodály Concept considerably develops the social, emotional and cognitive abilities of students. The linguistic and spelling skills of the students in the program highly developed compared to the control groups.

3.2. The Swedish adaptation of the „El Sistema” method

3.2.1. „El Sistema” Venezuela

The „El Sistema” method is a group music teaching method invented by Jose Antonio Abreu, who as an entrepreneur and qualified musician worked out this concept to help disadvantaged children.

The objectives of the program:

- Lifting out disadvantaged children (many of them do not even go to school) with the help of learning and applying classical music.
- Lifting out musical talents, providing them further training.
- Building out a national music teaching method.

The methods of the program:

- Teaching music in groups (8-10 children) not necessarily with real instruments because of poverty.
- Students are grouped into chamber groups shortly.
- Youth orchestras are organised in schools.
- Supporting the further education of talents.

Results of the program:

- More than 300,000 children were learning music in 2015 besides the neglectable number of elite training.
- There are more than 100 youth bands. The Simon Bolívar Youth Band was created in Caracas.

3.2.2. Swedish adaptation:

In Sweden the motivation decreased for the classical music education of students, so the HARRYDA music school adopted the method a few years ago.

Adopted methodology elements:

- Teaching music in groups instead of individuals.
- Not the disadvantaged students are primarily targeted.
- Besides classical music pop music genres and instruments are also taught.
- Students are organised into music groups from the very beginning.
- Students can try many instruments during the years.
- Talented students are prepared for further education.
- They cooperate with the Göteborg Symphonic Orchestra, who support the students as mentors and teachers.

Results:

- Much more students go to music schools.
- More students choose music for further education.
- Music bands have been formed.

Tasks:

1. Semester

- Information giving in advance
- Needs assessment
- Selection for the project (teachers, students)
- Creating an international student's committee
- Foreign language measurement for students
- Workshop for the teachers
- Hungarian music pedagogy, Hungarian composers
- Encountering Hungarian folk traditions and folk art

2. Semester

- Project opening concert
- Swedish-Hungarian music week (Bartók week)
- Open Day in the Basic Level Art School
- Talent development lectures
- Workshop for the teachers
- Lesson visits
- Methodology lecture
- Webpage preparation
- Presentation of the Music Nursery
- Meetings of coordinators
- Solfeggio introductory lesson
- Common orchestral and choir rehearsals
- Presentation of Hungarian folk traditions and folk art
- Presentational lessons with the 2. and 5. grades of the primary school
- Street music, concerts
- Satisfaction measurement, focus group evaluation
- Newsletter
- Hungarian Music pedagogy, Hungarian composers
- International Youth Committee sessions
- Publications

3. Semester

- Workshop for the teachers
- International Youth Committee sessions
- Publications

4. Semester

- Study tour to Sweden
- Lesson visits
- Learning about Swedish music pedagogy, the El Sistema system and Swedish composers
- International Youth Committee sessions
- Newsletter
- Publications
- Webpage creation
- Foreign language measurement
- Coordinator meetings
- Common orchestral and choir rehearsals
- Street music, concerts
- Project ending concert
- Satisfaction measurement, focus group evaluation
- Publication in technical magazine
- Professional themes into PP
- DVD, concert video
- Methodology publication

Zenével a szegénység ellen

A venezuelai El Sistema nevű klasszikus zenei program kitörési lehetőség a szegénység csapdájából.

Hullámlemez tetők, salakbetonból épült roskatag kunyhók, szeméttel és törmelékkal teli utcák labirintusa, a válogatás nélkül pusztító erőszak lehetősége minden utcasarkon - és Sarriá negyednek az a része, amelyre mindez jellemző, még nem is számít igazán rossz helynek Caracasban. Ám amiről a körzet igazán nevezetes, az az El Sistema, a társadalmi felemelkedés klasszikus zenével történő elősegítésének venezuelai programja: a ránézésre vonzónak csöppet sem nevezhető környéken hegedűkkel, vadászkürtökkel és trombitákkal érkező kisgyerekek töltenek meg minden kedden egy elemi iskolát.

Egy fedetlen folyosón rézfúvósok brummogatják hangszereiket, a közelben, egy poros udvaron ütőhangszerek gyakorolnak. Az egyik tanteremben a tanulás első hetében járó hegedűsök játsszák a G-dúr skálát és egyszerű venezuelai dallamokat, miközben legalább két kórus is hallható. A kontraszt élénk, egyszersmind jellemző az El Sistemára, amelyet 1975-ben indítottak el, de csak az utóbbi öt évben vált széles körben ismertté, hála leghíresebb "terméke", Gustavo Dudamel karmester üstökösszerű pályafutásának. A 31 éves művész 2009-ben lett a Los Angeles-i Filharmonikusok zenei igazgatója és várhatóan 2019-ig tölti be ezt a pozíciót. Tavaly nálunk is megfordult, az idei év elején egy Mahler-szimfóniákból összeállított ciklussal Caracasban vendégszerepelő dirigens.

Gustavo Dudamel

Irigység tárgya lett

Emily Castaneda február legelején kezdett el kürtön tanulni, és pár hét leforgása alatt sokat fejlődött. "Folytatni akarom, hogy nagy zenész lehessen, vagy esetleg orvos" - mondta a The New York Times tudósítójának. Anyja takarítónő, az apját pedig nem ismeri. Az El Sistema célja egy nyomasztóan egyetemes probléma kezelése: a gyerekek kiszakítása a szegénység csapdájából, eltávolítása a kábítószerektől, bűnözőktől, utcai bandáktól, a nyomor szülte elkeseredéstől. A módszer, amelyet az El Sistema létrehozója, José Antonio Abreu közgazdász és egyben képzett zenész kitalált: a klasszikus zene tanítása. Zenekarok és zenei oktató központok jöttek létre Venezuela-szerte, hogy zenére tanítsák a gyerekeket, és átadják nekik az együttesben játszásból fakadó értékeket: a közösségi tudatot, az odaadást és önbecsülést. A módszer olyan népszerű, hogy a szomszédos Brazília is hasonló program kialakításához látott hozzá.

Mivel Venezuela 29 milliós lakosságának csaknem egyharmada 14 évesnél fiatalabb, mindezekre igen nagy szükség van. Az El Sistema igazgatója, Eduardo Méndez szerint elindítása óta 280 oktatóhelyen (núcleóknak nevezik őket) 310 ezer gyerek kapcsolódott be a programba. A rendszer erénye alatt körülbelül 500 zenekar és más együttes található, a papírból kivágott hangszereken "ját-szó" óvodáscsoportoktól egészen a világszínvonalú Simón Bolívar Szimfonikus Zenekarig. Abreu célja az, hogy 2015-re 500 ezer gyerekhez jussanak el. A program irigység tárgya lett a zenei világban, és hatására sok országban hasonló kezdeményezések jöttek létre, amelyeket olyan befolyásos személyiségek népszerűsítene, mint Claudio Abbado és Sir Simon Rattle karmesterek. A megszámlálhatatlanul sok riport mellett könyvek és dokumentumfilmek születtek róla, zenészek és tanárok sokaságát vonzza.

A kitüntető figyelem megtanította az El Sistema munkatársait arra, hogy hozzáértő házigazdái legyenek a látogatóknak, akiket melegen fogadnak, de szorosan ellenőriznek és óvnak is, amire általában szükség van azokon a veszélyes helyeken, amelyeket bekapcsoltak a programba. Ettől függetlenül nemcsak a munkatársak, hanem a rendszer hívei is szinte áhítattal beszélnek Abreuról és a program eredményeiről. Hugo Chávez populista kormánya is örül az El Sistemának, évente 540 millió bolívárral (hozzávetőleg 13 milliárd forintnak megfelelő összeggel) támogatja a programot. Alapítványok és adományozók ugyancsak pénzzel, illetve ajándékba adott hangszerekkel segítenek.

Zenélj és küzdj!

A főváros északi részén létrehozott sarriai núcleo egy iskolában működik, ahová 1200 gyerek jár. A kormánnyal kötött megállapodás alapján délután 2 és 6 óra között 600 gyereknek biztosít tanuláson kívüli programot. Sarriában megvalósul sok minden azok közül, amelyek olyan sikeressé teszik az

El Sistemát. Az oktatást és a hangszereket ingyen kapják a gyerekek. Egyetlen jelentkezőt se küldenek el, a tanítás csoportokban zajlik, és az oktatók közül sokan maguk is az El Sistema neveltjei, úgyhogy elkötelezetten szolgálják a mozgalmat. Vonzóvá teszi a programot az is, hogy gyakoriak a nyilvános fellépések, és az oktatás a gyerekek lakóhelyéhez közel zajlik.

Gustavo Dudame utcai koncerten vezényel Caracasban

Minden előadó érmét kap, amelynek egyik oldalán hegedű látható, a másikon pedig egy jelmondat: 'Toyar y Luchar, vagyis Zenélj és küzdj! 'Attól a pillanattól kezdve, hogy elkezdenek játszani és fellépni a többiek előtt, büszkéek arra, amit csinálnak' - jegyezte meg a tanulókról Méndez. Alejandro Munoz, a sarriái núcleo 32 éves igazgatója maga is a negyedben született, és egy núcleo-ban tanult. 'Anyám úgy gondolta, hogy ott biztonságban leszek' - idézte fel. A fiatalember először hegedült, később felismerték karmesteri képességeit és konzervatóriumba küldték. Sarriában a kezdő hegedűsöket Ismenia Molina tanítja, aki az El Sistema első zenekarának alapító tagjai közé tartozott, és 51 évéből 33-at töltött a programban. Az El Sistemának kórusai is vannak, és hangszerkészítő és javító kurzusokat is tart.

A program nem mindig zajlik simán, fennakadások nélkül. Időnként feszültség támad az El Sistema alkalmazottai és az általuk használt épületek kezelői között. A rendszer terebélyesedése miatt néha hiány van tanárból és hangszerekből, és a szülők sem mindig viszik el időben a gyerekeiket a foglalkozásokra. A bűnözéstől sújtott országban előfordulnak hangszerlopások is. Ritkán esik szó róla,

de tény, hogy az El Sistema a középosztálybeli és felső középosztálybeli családok előtt is nyitva áll. A sarriai núcleo létrehozója, Rafael Elster például gazdag családból származik. Abreu 1999-ben bízta meg a núcleo létrehozásával; tíz évet töltött ott, amely alatt többször fegyveres rablás áldozata lett. Az El Sistemában nevelkedett gyerekek többsége nem válik zenésszé, de visszatér a programba, hogy segítse. Méndez például jogász. "Akit egyszer megérintett az El Sistema, az soha nem hagyja el" - húzta alá az amerikai lapnak.

(FIDELIO.HU 2012.03.02.)

„EL SISTEMA” módszer svédországi adaptációja

Az „El Sistema” csoportos zenetanítási módszer Venezuelából indult Jose Antonio Abreu vezetésével, aki vállalkozóként és képzett zenészként a hátrányos helyzetű gyermekek megsegítésére dolgozta ki a koncepciót.

A program céljai:

- Hátrányos helyzetű gyermekek (sokan iskolába sem járnak) kiemelése a klasszikus zene tanulásával, művelésével.
- A zenei tehetségek kiemelése, zenei továbbképzésük segítése.
- Országos zenetanítási módszer kiépítése.

A program módszerei:

- Csoportos zenetanítás (8-10 fő), a szegénység miatt nem feltétlenül igazi hangszereken.
- A tanulókat szinte azonnal kamaracsoportokba szervezik.
- Az iskolákban ifjúsági zenekarokat szerveznek.
- A tehetségek továbbtanulását, képzését támogatják.

A program eredményei:

- Az elhanyagolható elitképzés mellett 2015-ben több mint 300.000 gyermek tanul zenét.
- Több mint 100 ifjúsági zenekar működik. Megalapították a caracasi Simon Bolívar Ifjúsági Zenekart.

Svéd adaptáció:

Svédországban a tanulók klasszikus zenei képzése iránt csökkent a motiváció, ezért a härrydai zeneiskolában bevezették a módszert néhány évvel ezelőtt.

Átvett módszertani elemek:

- Csoportos zenetanítás az egyéni helyett
- Elsősorban nem a hátrányos helyzetű fiatalokat céloz meg.
- A klasszikus zene mellett a könnyűzenei műfajokat és hangszereket is oktat.
- Kezdetől zenei együttesekbe szervezik a tanulókat.
- A tanulók többféle hangszert kipróbálhatnak az évek során.
- A tehetséges tanulókat felkészítik továbbtanulásra.
- Együttműködést alakítottak ki a Göteborgi Szimfonikus Zenekarral, akik mentorként és tanárként is támogatják a tanulókat.

Eredmények:

- A zeneiskolában tanulók létszáma jelentősen növekedett.
- Több zenei pályán továbbtanuló diák.
- Zenei együttesek létrejötte, működése.

A Kodály koncepció

A Kodály-koncepció a zenei nevelésre vonatkozó elvek összessége, amelyeket Kodály Zoltán fektetett le írásaiban, szóban elhangzott útmutatásaiban. A 20. századi magyar zenei nevelés ezen a koncepción alapul. A Kodály-koncepció rokon kifejezéseként használják a Kodály-módszert, helytelenül, mivel neves zeneszerzőnk elveit, gyakorlati példáit nem foglalta össze egységes, részletesen kidolgozott módszertani munkában. A kodályi elvek gyakorlatba ültetése módszeres kidolgozása követőire, tanítványaira hárult. Főként Ádám Jenő érdeme, hogy a koncepció iskolai alkalmazása

A Kodály-koncepció a zenei nevelésre vonatkozó elvek összessége, amelyeket Kodály Zoltán fektetett le írásaiban, szóban elhangzott útmutatásaiban. A 20. századi magyar zenei nevelés ezen a koncepción alapul. A Kodály-koncepció rokon kifejezéseként használják a Kodály-módszert, helytelenül, mivel neves zeneszerzőnk elveit, gyakorlati példáit nem foglalta össze egységes, részletesen kidolgozott módszertani munkában. A kodályi elvek gyakorlatba ültetése módszeres kidolgozása követőire, tanítványaira hárult. Főként Ádám Jenő érdeme, hogy a koncepció iskolai alkalmazása megvalósulhatott.

Alapgondolat: A zene mindenkié

A Kodály-koncepció abból az elgondolásból indul ki, hogy a zene olyan művészet, mely az emberi lélek számára nélkülözhetetlen. Ebből következik, hogy a zene mindenkié, mindenki számára hozzáférhetővé és érthetővé kell tenni, mégpedig az iskola falain belül. A koncepció alap-tétele szerint bárki a zene művelőjévé és értőjévé (igazi zeneélvezővé) válhat, függetlenül zenei adottságaitól (hallásától), társadalmi hovatartozásától. A zenével pedig csak az az ember tud igazi kapcsolatba kerülni, csak az képes igazán megérteni a nagy zeneműveket, aki gyakorolja a zenét. Ehhez próbálja Kodály kifejleszteni a helyes zenei nevelés elméletét és gyakorlatát.

Zenei anyanyelvünk, a népzene

Kodály szerint a zenei anyanyelv szerepét a népzene tölti be, melyben egy nép múltjának leg-nemesebb értékei őrződtek meg. A népzene kiváló anyagot biztosít a zenei írás és olvasás megtanulásához. A kottaolvasás és dallamok felismerése, leírása pedig énekléssel, saját hangunkkal érhető el. A koncepció szerint az iskolai énektanításnak elsődleges és döntő jelentősége van egy ember egész életére kihatóan, hogy érti-e a zenét, megtanul-e zenélni. A hangok birodalmába az éneklés vezet el. Ahhoz pedig, hogy valaki tisztán tudjon énekelni, kiemelkedő szerepe van a karéneklésnek és a többszólamú éneklésnek. Kodály 1937-ben jelenteti meg *Bicinia Hungarica* című sorozatának I. kötetét, mely saját szerzeményeit, biciniumait (kétszólamú énekeket), népdalokat, magyar költők verseire írt kompozíciókat tartalmaz. A füzet gyermekek számára készült énekórai használatra. A *Bicinia Hungarica* II. és III. kötete is a magyar népdal sajátosságain keresztül ad példákat a helyes énekléshez, míg a IV. kötet cseremiszi népdalokat tartalmaz. Szintén a koncepció része ugyanis, hogy saját zenei anyanyelvünk mellett a rokon népek dalait is ismernünk kell.

Az éneklés kulcsa

A Kodály-koncepció alapelve, hogy a zenei írást és olvasást relatív szolmizációval lehet elsajátítani. A relatív szolmizáció lényege, hogy a 'dó' kezdőhang helye szabadon változtatható. Kodály John Spencer Curwen, birminghami lelkész 'tonic-sol-fa' rendszerét vette alapul és adaptálta a magyar szolmizációs rendszerhez. Ennek ill. a pentatónia gyakoroltatására írja meg Kodály Ötfokú zene című sorozatát. A szolmizált betűjeles munkák magyar, cseremiszi és csuvas népdalokat tartalmaznak. A korábban kiadott 333 olvasógyakorlat szintén a szolmizáció gyakorlására készített dalgyűjtemény, melyet gyermekek számára készített Kodály.

A koncepció az iskolákban, a zene a lélekben

A Kodály-koncepció pedagógiai elvei kezdetben a zeneszerző által alapított új iskolatípusban, az ének-zenei általános iskolákban valósultak meg, majd hivatalosan 1948-tól, az iskolák államosítása

után váltak a kötelező iskolai oktatás részévé. A ma is működő ének-zenei általános iskolákban minden nap tartanak énekórákat. Tudományos felmérések szerint a napi rendszerességű, ének alapú zenei nevelésben részesülő diákok más tárgyakban is jobbak, mint társaik. Magyaráztképp szolgálhat, hogy az éneklés fejleszti a memóriát, a koncentrációs képességet, matematikai készségeket. A Kodály-koncepció nemcsak a magyar zenei nevelés alapjául szolgál, szerte a világon nagy elismertségnek örvend. A koncepció külföldi hírét Kodály személyes kapcsolatai alapozták meg, idegen népeknél való alkalmazhatóságát pedig az általános érvényű alapelvek (pl.: zenei írás-olvasás tanítása kisgyermeknek, zenei anyanyelv elsajátítása).

A Kodály-koncepció mindezekén túl olyan célokat tűz ki, mely a gondolkodó, értékes ember ki-műveléséhez kíván hozzájárulni. Fejleszti az esztétikum iránti érzékenységet, módszerességre szoktat, megismerteti a múlt homályába vesző nemzeti értékeket, s nem utolsó sorban az éneklés, a zene örömeit.

Kodály számára meghatározó volt a vidéki népesség egyszerű népzeneje, ami gyűjtőútjaitól kezdve egész életében foglalkoztatta. 1925 előtt működött zenészként, néprajzusként és zene-tudósként. Tanulmányait a budapesti Zeneakadémián végezte, és zeneszerzésből szerzett dip-lomát. 1906-ban értekezést adott ki a magyar népdal versszakszerkezetéről. Zoltai Matrás 1911-ben megjelent Zeneelmélet és összhangzattan című könyvében Kodály Zoltán a zenetanítás céljaként azt jelölte meg, hogy a tanulók megtanuljanak kottát olvasni, abból énekelni, és hallás után dallamot lekottázni.

1925 fordulópontot jelentett mind Kodály, mind a magyar zenepedagógia számára. Elképzeléseit egy csapat osztálykiránduláson éneklő lánnyal való találkozás hatására gondolta át. Ez akkora hatással volt rá, hogy ezután mindenütt zenei analfabétákat látott. Ennek a hatására ismerte fel, hogy egy falusi énektanár fontosabb, mint egy operaigazgató, és ettől kezdve vált számára olyan fontossá az egész nép zenei nevelése. Célja eléréséhez a továbbiakban összekapcsolta zenepedagógiai és zeneszerzői tevékenységét. Abban az időben csak a középiskolában tanítottak némi éneket és zenét.

1935-től Ádám Jenővel közösen hosszú távú projektet dolgozott ki a zenetanítás megreformálására az általános és a középiskolában. Új tantervet és tanítási módszertant állítottak össze, új dalokat szereztek a gyerekek számára. Az általuk kiadott könyvek később nagy hatással voltak mind a magyar, mind a nagyvilágbeli ének-zenei nevelésre.

Alapelvei

Kodály Zoltán zenepedagógiai ötletei az akkori magyar társadalom szociális és kulturális problémáira vezethetők vissza. Az elképzelések a magyar kultúrán alapulnak, és a többi akkori elmélethez is kapcsolódnak, de más környezetben is alkalmazhatók a helyi kultúra népdalainak felhasználásával.

A zene- és nyelvtudós, népzene gyűjtő, zeneszerző, pedagógus és kultúrpolitikus Kodály írásaiban és beszédeiben leginkább kultúrpolitikai változásokat sürgetett. „A zene mindenkié” kijelentésével követelte a zene bevezetését az általános képzésbe:

Meg vagyunk győződve arról, hogy az emberiség boldogabb lenne, ha megtanul zenélni, és aki hozzájárul ennek fejlesztéséért, az nem élt hiába. És: A megújulásnak alulról kell kezdődnie. Mit használnak a legszebb tantervek, a legbölcsebb irányelvek, ha senki sincs, aki szívvel és meggyőződéssel megvalósítsa. A lelket nem lehet adminisztratív úton formálni. Sokkal könnyebb a szépség és a tudás által formált lelket adminisztrálni. Igen, ez azonban a közgondolkodás előzetes megváltozását igényli.

Pedagógiai célkitűzései

1929-ben megjelent cikkében Kodály kijelentette: a zene közjó, és a zene demokratizálását kívánta. Magyarországon a zenének vissza kell nyernie azt a középponti szerepét, amit az ókori görög világban élvezett. A cél az volt, hogy a zenét a képzőművészet mellett mindenkinek hozzáférhetővé tegyék. A tömegek számára leginkább hozzáférhető hangszer pedig, ami nagyszabású kultúrpolitikai változást tesz lehetővé, az énekhang.

Kodály három okot nevezett meg a magyar zenei visszamaradottság okaként: az óvodai zenei nevelés elhanyagolását, az iskola intézményének elhanyagolását és a hivatásos zenészek iránti érdektelenséget. Sürgette az iskolarendszer reformját, ahol is az államnak kell gondoskodnia a zenetanítás rendszerének felépítéséről. Leo Kestenberghhez hasonlóan úgy gondolta, hogy a képzés jövője az iskolában dől el, mert az iskola adja az első zenei élményeket. A mindennapi éneklés lelkileg is alakítja a gyerekeket; a kórusban éneklés a közös gondolkodást is fejleszti, és fegyelmezett embereket nevel. A zenetanítás reformjához nem elég a tananyagokat átvizsgálni, hanem szükség van az énektanárok képzésének javítására és szerepük felértékelésére. Mindezek miatt sürgette az iskolai énektanítás fejlesztését. Ahogy az írás-olvasásnak, úgy a kottairás ismeretének is közkinccsé kell válnia, és erre kell alapulnia minden más zenei ismeretnek.

Az énekhang mint kultúrpolitikai eszköz

A koncepció középpontjában az aktívan éneklő és zenélő tanulók állnak. Ezt követi a kórusban éneklés igénye. A kóruséneklésnek a szolfézssal, mint a zenei hallás nevelésével együtt kell a műzenéhez vezető utat egyengetnie, merthogy a zenei halláson át vezet az út a zeneértéshez. Csak a zenei hallás fejlesztésével válik lehetővé egy mű zenei nyelvének megértése, és csak így fogható fel a zenéhez tartozó különálló tartalom. A tanulók csak jó zenei hallással válhatnak jó zenészekké. Az

éneklést legkésőbb az iskolában el kell kezdeni, mert a legfontosabb zenei élmények iránti fogékonyság 6 és 16 éves kor között a legnagyobb. Kodály azonban már óvodás korban elkezdene a hallás nevelését. Zene az óvodában című írásában (1941–1957) a zenei hallás képzéséről és rendszerességéről írt. Ha a lélek hét éves korig parlagon hever, akkor már nem nőhet neki az, amit idejében nem vetettünk. Az óvoda feladata a közösségi nevelés megalapozása a zenével. A kóruséneklést a kórusiskola gyakorlatain előrehaladva tanítják. Ez egy zenei nevelési tanfolyam, ami az óvoda első évétől a kórusvizsgáig tart. A darabok könnyen énekelhetők, és jellemző a színes harmónia, ami kezdettől fogva lehetővé teszi az igényes többszólamúságot. A magyar népzene alapul, amit magas zenei szinten kell énekelni, mivel a népzene a zenei anyanyelv, ezért a zenetanulás kiindulópontjának számít. Más zenei művek előtt először ezt kell megismerni. A zenetanítás célja a tiszta hangképzés. Emellett tanítják még a kottaolvasást, a hallás utáni kottázást, a transzponálást, és fejlesztik a ritmusérzéket. A kottaolvasásnak a hangszeres zene tanulásának előfeltételének kell lennie. A szolfézs eszközeivel csoportokban tanítják, mivel a csoportos tanítás a Kodály-módszer lényegéhez tartozik. Ha már tudnak kottából olvasni, akkor az éneklés második évében elkezdhetnek hangszeres zenét tanulni a szolfézs folytatása mellett.

Módszerei

Az ismertetett alapelvek szerinti módszert Kodály, kollégái, barátai és tanítványai valósították meg. (Choksy 1981:8) Sok technikát más módszerekből vettek át. (Choksy 1999:15) A módszer kidolgozói világszerte tanulmányozták a zenetanítás módszereit, és felhasználták azokat az eszközöket, amiket hasznosnak találtak. (Choksy 1981:9).

Fejlődési megközelítés

A Kodály-módszerbe be van építve a fejlődési megközelítés. Az egyes készségeket a gyerekek fejlődéséhez igazodva teszik meg. (Choksy 1999:10) Az egyes építőelemeket akkor vezetik be, amikor a gyerekek a legfogékonyabbak rá, és az egyszerűtől a bonyolultabb elemek felé haladnak. (Landis 1972:56) Először tapasztalati úton, hallgatással, énekléssel, mozgással ismerkednek az újdonságokkal, és csak utólag tanulják meg lejegyezni. (Landis 1972:46) Később mindent többször megismételnek, játékkal, mozgással, énekléssel és gyakorlással.

Ritmizálás

A ritmusegységek elnevezését Emile-Joseph Chêvé-től vették át. (Choksy 1999:16) A negyedhangok neve tá, a nyolcadoké ti, így a hosszú-rövid-rövid leírása tá-titi. A hosszabb hangértékeket a tá szótag megnyújtásával fejezik ki. A félhang tá-á, az egész hang tá-á-á-á, pontozott fél tá-á-á.

A ritmizálást Emile Jaques-Dalcroze ritmikájából átvett mozgáselemek támogatják. (Choksy 1981:10) Kodály ismerte ezeket a módszereket, és egyetértett azzal, hogy a mozgás segít a ritmus befogadásában. (Landis 1972:42) Éppen ezért a Kodály-módszer használja a sétát, a járást, a futást és a tapsolást zenehallgatás vagy éneklés közben. Egyes feladatokhoz a tanárnak kell kitalálnia a megfelelő mozgást. (43)

A ritmusegységeket is a fejlődés elve szerint vezetik be. Az első ritmusértékek a negyed és a nyolcad, amiket a gyerekek már járásuk és futásuk ritmusából ismernek. (Choksy 1999:10) A ritmust hallgatással, tapsolással, a ritmusegységek nevének ütemes mondogatásával, énekléssel és mozgással vezetik be, és csak utána tanulják meg feljegyezni. Kodály csak akkor íratja ki a kottafejeket, ha szükséges, például a fél és az egész ritmusegységeknél. (13)

Szolmizálás

Kodály utólag illesztette be a relatív szolmizálást az elképzelései közé. A relatív szolmizálás módszere Nagy-Britanniából ered, ahol többek között John Curwen már a 19. században alkalmazta a zenetanításban. A Kodály-módszerben lényegi szerepet kap mind a zeneértés, mind az aktív zenélés fejlesztésében a zenei hallás nevelése által. A relatív hangsort hét hang alkotja, amelyeket a dó-ré-mi-fá-szó-lá-ti-dó szótagok neveznek meg, és kézjelek jelölnek. A hangok módosíthatók felfelé és lefelé, így lehet a fából fi, a szóból szi, a tiből tá. A felfelé módosítást i, a lefelé módosítást j jelöli.

A szótagok kulcsként szolgálnak a hangmagassághoz, és a relatív hallást támogatják az abszolút hallással szemben. (Landis 1972:45) A módszert az angol Sarah Glover fejlesztette ki a kórusénekléshez. (Landis 44) Kodály a relatív szolfézst a tonalitás fejlesztésére, így az éneklés segítésére vezette be. A relatív szolmizációt a kottavonalas rendszer előfeltételévé tette, és egy egyszerűsített rövidítéses rendszert alakított ki a ritmusjelekhez. (Choksy 1999:14)

A skála szintén a fejlődés elve szerint bővül. Az első gyakorlókönyvek a diatonikus skálán alapultak, (Choksy 1999:3) a pedagógusok azonban túl kicsinek találták a lépéseket, és túl tágnak a tartományt. (11) Ezért áthidaló megoldásként bevezették a pentaton hangkészletet, amihez utólag veszik hozzá a többi hangot. (9-10) Azóta az első dalok kis tercet tartalmazznak (mi-szó), ezután bevezetik rendre a lá, dó, és ré hangokat. Miután a gyerekek már magabiztosan használják ezeket a hangokat, bővítik hétfokúvá a skálát a fá és a ti hangokkal. (12) Tehát kezdik a hívóterccel, folytatják a pentatonnal, a dúr-moll hármashangzattal, a dúr-moll pentakorddal, a hexakorddal, a hétfokú hangkészlettel, és befejezve a szűkített és bővített hangközökkel.

A zene jelbeszéde

Kodály a szolmizációs hangok kézjeleit Curwentől vette át. A jelek utalnak a hangok szerepére. A dó, a mi és a szó stabil megjelenésű, míg a fá és a ti rendre a mire és a dóra mutat. A ré a dóra, a lá a szóra való lépésre utal. A kézjeleket felfelé és lefelé mozgással bővítette, hogy a gyerekek lássák, hogy merre mozog a dallam. (Wheeler 1985:15) A jeleket a test előtt képezik; az (alsó) dót derék, a lát szemmagasságban. A jelek közötti térbeli távolság megfelel a hangköz méretének.

Az ütemezést levegőbe rajzolt egyszerű formák segítik, például a hármas ütemet háromszög, a négyeset négyzet. Ezeket az ábrákat fél kézzel és görbe vonalon legyintik a levegőbe. A kezet még többféleképpen is használják: tapsolnak, ábrázolják a vonalrendszert, szemléltetik a modulációt és a formák változását, és az összhangzattant is ennek segítségével tanulják. A jeleket már az óvodában elkezdi bevezetni.

Tananyagai

A Kodály-módszerhez felhasznált zenék a népdalokból és az igényes műzenéből vannak összeválogatva. (Choksy 1999:16) A népzene a korai zenei nevelés ideális eszköze egyszerű nyelvezete, rövid alakzatai és pentaton hangkészlete miatt. Az általános iskolában a barokk, a klasszicista és a romantika nagy zeneszerzőinek műveivel ismerkednek, a középiskolában a 20. század zenéjéből válogatnak.

Kodály sok művet gyűjtött, írt és rendszerezett módszere számára. (Young 1964:83) Bartók Bélával és más társaival együtt hat kötetnyi magyar népzenei gyűjtött, közöttük több mint ezer gyermekdalt. Ennek nagy részét fel is használta dal- és szöveggyűjteményeiben. (Choksy 1999:15) Az igényes műzenéhez való átmenetet szintén igényes zenével kellett kitölteni; Kodály több ezer dalt és más zeneművet szerzett erre a célra. Emellett kiadott még tizenhat tankönyvet is, melyek közül hat többkötetű, mindegyiket több, mint száz gyakorlattal. (Eörsz 1972:69) Boosey & Hawkes ezeket a tankönyveket összesítve *The Kodály Choral Method* címen adta ki. (Eörsz/Houlahan 2006)

Elterjedése és hatása

Kodály elképzeléseit tanítványai terjesztették el. 1945-ben az új magyar kormány elkezdte a bevezetését az általános iskolákban. (Eörsz 1962:74) Az 1948-as iskolareform óta a zenei nevelés az általános iskolán és a zeneiskolán alapul; a szocialista vezetés az egész országban elterjesztette. (Lan-dis 1972:64) A zenei általános iskolákban a zenetanítás mindennapos. Az első 1950-ben hozták létre, és akkora sikere volt, hogy egy évtizeden belül még több, mint száz követte. (Eörsz 1962:79) Tizenöt év múlva az ország általános iskoláinak majdnem a fele zenei általános iskola lett. (Russell-Smith 1967:44).

A Leo Kestenberg által 1953-ban alapított ISME-n (International Society for Music Educators) a nagyvilág az 1958-as konferencián megismerhette a módszert. 1964-ben a résztvevők első kézből láthatták Kodály erről szóló munkáit. A zenetanárok országszerte bejárták a zenei általános iskolákat. Ezután több országban és kontinensen is bevezették, például az Amerikai Egyesült Államokban változtatás nélkül, Európában átgondolt változtatásokkal. Japánban még ma is alkalmazzák. Az eredeti elképzeléseket a Kodály-társaságok fejlesztik tovább. Ezeket a társaságokat 1975 óta a kecskeméti székhelyű Nemzetközi Kodály Szövetség (IKS) fogja össze, amit az 1973-as, kifejezetten a Kodály-módszerről tartott szimpóziumon alapítottak.

Eredményei

A különféle kutatási eredmények szerint a Kodály-módszer javítja a zenei intonációt, fejleszti a ritmusérzékét, növeli a zenei írástudást, és segíti az egyre bonyolultabb darabok előadását. (DeVries 2001:24) Emellett fejleszti az érzékelést, a motorikus képességeket és a gondolatok megformálását, ezzel támogatja más készségek, így az írás-olvasás és a matematikai készségek működését is.

A Kodály-koncepció és az El sistema rendszer hasonló vonásai

Hogyan hasznosíthatjuk az El sistema tanulmányozásának

tapasztalatait a hazai zenei nevelésben?

A több alkalommal történő találkozás, a kölcsönös óralátogatások, a közös produkciók létrehozása a project során számos tapasztalattal gazdagította a résztvevő pedagógusokat és diákokat.

Számunkra a legfontosabb cél az volt, hogy megkeressük a hasonló vonásokat a két zeneoktatási rendszerben, illetve a különbözőségekből kiemeljük azokat, amelyeket hasznosítani tudunk valamilyen módon saját zenei nevelésünkben.

Örömmel láttuk a svédországi órákon, hogy a csoportos énekes órák szintén a népzenei alapulnak. Az ének, a ritmikus mozgás, a tánc képezik az alapját az alsó tagozatos képzésnek. Nagy különbséget az órák szervezésében láttunk. Az órák minden részlete mozgással van kitöltve, a tanulók önkifejezését helyezik előtérbe, sok esetben az improvizatív képességeket fejlesztik. Ehhez megfelelő méretű (tornateremhez hasonló), gumis borítású terem, zongora, osztálylétszámnak megfelelő számú ritmushangszer, jó minőségű hangtechnika áll rendelkezésre az iskolákban. Minden osztályban egy zenetanár van az órákon, és egy, a munkát segítő pedagógus.

Az alsó tagozaton heti két órára emelt énekórában, a mindennapos testnevelésből néptáncra fordítható óraszámokkal elérhető lehet, hogy heti 4 órában foglalkozzanak tanulóink az általános iskolában zenei tevékenységekkel, néptáncal. Egy zongorával, hangtechnikával felszerelt mozgásra alkalmas tanterem kialakítása szükséges az iskolákban, illetve szerencsés lenne a két pedagógusos modell átvétele úgy, hogy egy zongorán jól játszó pedagógus és egy néptánc tanár vezesse az órákat.

Ez a modell a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatását célozza meg. Az órákon leginkább a szociális kompetencia fejleszthető, háttérbe szorítva a zenei írás-olvasás feladatait. Elképzelhető, hogy egy iskolában néhány ilyen jellegű felzárkóztató csoport működhetne a hagyományos órakeret mellett, például a fejlesztő órák terhére, vagy szakköri formában.

A másik nagy terület a hangszeres zenetanulás tanulmányozása volt a project során. Több intézményben tett látogatás során jól felszerelt tantermeket, koncerttermeket láttunk egészen kis településeken is. Az El sistema rendszerben tanuló gyermekek az egyéni hangszeres tanulmányok folytatása mellett kamaracsoportokat alkotnak, és zenekarok munkájában is részt vehetnek. A zenekarokban sok tanár játszik, megteremtve ezzel a biztos hangzó alapot, s a tanulók egyéni szintjüknek megfelelően kapcsolódnak be az együttesek munkájába. Lehetőség van a gyakori hangszerváltásra is. A középiskolásoknál a zenei specializációt választók heti 10 órában tanulnak hangszeres zenét. 4 órában egyéni foglalkozásaik vannak, 6 órában pedig a csoportok munkájában vesznek részt. Ez az óraszám nagyon magas, mégsem a zenei pálya elérése a cél, hanem a szociális kompetencia fejlesztése a zene eszközeivel. Az előadásokon örömmel hallottunk, magabiztos, sikerélményekkel teli gyermekektől. Hangszerbiztonságuk, technikai tudásuk, zenei formálásuk más, mint a magyar zeneiskolák növendékeinek, ez az oktatás célrendszeréből következik. Pozitívum viszont az, hogy együtt tudnak dogozni, s a létrehozott muzsikában örömet találnak.

Mit lehet átvenni ebből az oktatási rendszerből a zeneiskoláknak? Talán a kamaraegyüttesek nagy számát emelhetjük ki. Zeneiskolásaink néhány év hangszeres tanulás után képesek tanári játék nélkül is a kamarazenélésre. Ha ez a terület hangsúlyosabbá válhatna, több kamaraegyüttes színezhethetné a zeneiskolák hangversenyeit; különösen a kis iskolákban jelenthetne ez előrelépést.

A rendszer felzárkóztatást célzó elemeit az általános iskolák tudnák hasznosítani. A hangszeres tanulás - különösen a gitár, a billentyű és a dob -, érdekli a gyerekeket, szívesen kezdenek hozzá, mert könnyűzenei önmegvalósulásukat látják benne. Erre adhat mintát az el sistema módszere: szakköri keretben, például művelődési házakkal együttműködve indíthatnak el ilyen jellegű képzéseket. A hangszeres tanulásban fontos az egyéni képzés, majd megfelelő hangszertudás után következhet az

együttesek alakítása, melyek sikerei a tanulók személyiségére hatnak. A kitartó tanulók később zeneiskolákban fejleszthetik hangszeres tudásukat, így a zeneiskola és a „szakköri” keretben folyó hangszertanulás találkozhat egymással.

A hagyományos zeneoktatás mellett az El sistema módszer bevezetéséhez több zenetanárra lenne szükség a tárgyi feltételek megteremtése mellett, de a látottak alapján elmondhatjuk, hogy a szabadidő hasznos eltöltéséhez, s a tanulók személyiségének formálásához jó módszer lehet a látott svéd modell különösen a hátrányos helyzetű tanulók esetében.

A VÉSZTŐI CSICSERGŐ ZENE- OVI PROGRAMJA

Az **óvodai ének-zenei nevelés** tudatos, tervezett fejlesztési folyamat, mely rengeteg játékos, sok mozgással kísért zenei élményt kínál gyermekeink számára.

Céljaink:

- a zene megszerettetése,
- a zene befogadására való képesség megalapozása,
- a zenei anyanyelv ápolása.

Feladatunk:

- személyiségfejlesztés a zene eszközeivel,
- zenei képességek, készségek fejlesztése és
- ez utóbbiak összekapcsolása más fejlesztési területekkel
- a szociális, érzelmi, kognitív képességek fejlesztése.

A Zene-Ovi foglalkozásokon a tanköteles korú gyermekek vesznek részt csoportbontásban havi két alkalommal.

Törekszünk a Művészeti Iskolával és a családokkal való folyamatos kapcsolattartásra.

Kihasználjuk az infokommunikációs eszközök és az online csatornák által nyújtott lehetőségeket. Saját fejlesztésű-készítésű oktató eszközök, játékok színesítik az együttléteket, és segítik a Nagyobbacskák ismerkedését a zenei alapfogalmakkal, a zene viszonyrendszerével. A fő alkotók maguk a GYEREKEK, az eredmény, pedig a pillanatban, a kapcsolatban születő ÉLMÉNY.

Óratervek

Óraterv	
A pedagógus neve:	Dr. Debreczeniné Brenner Katalin
Tantárgy:	Zongora – bemutató óra részletek!
Osztály:	A/2, A/5
Téma: Bartók: Gyermekeknek c. zongorasorozat	
Bartók 85 népdalfeldolgozása négy sorozatban (1908-9) kezdő zongoratanulók részére. Az első két füzet magyar, a 3-4. szlovák népdalokra készült. A sorozat átdolgozott változatát Bartók már az Egyesült Államokban készítette el, minimális módosítással.	
Tantárgyi kapcsolatok:	Szolfézs

1. rész

Az első növendék a „Játék” című darabot adja elő az I. füzetből. Ez a mű egy magyar gyermekdal megzenésítése. Lili a zongora tanszak 2. évfolyamára jár, általános iskolában 4. osztályos. A darab A – B – A szerkezetű. Az „A” rész hangpárokkal kezdődik. Itt figyelni kell az első hang hangsúlyozására, a második hang súlytalan előadására. Ez azért nehéz, mert a hangsúlyos részt kell karsúllyal kell kiemelni, méghozzá olyan erősen, hogy ez az egy hang kiemelkedjen a további négy hang fölé, amelyek súlytalan ütemre esnek.

A „B” részt technikailag nehéz megoldani. Kettősfogások sorozata nehezíti az előadását, amelyben a hangok gyors váltakozása okozza a nehézséget.

2. rész

A második növendék a „Gúnydal”-t adja elő a II. füzetből. Hédi 5. évfolyamos zongorából, az általános iskolában 7. osztályos.

Ez a dal is magyar népdalfeldolgozás. Nehézsége a nagyon ritmikus előadásmód, a hirtelen, nagy távolságokra ugrás, a váltakozó ütem érzékelése és helyes előadása, a folyamatos staccato játék.

3. rész

A harmadik növendék a IV. füzetből a „Betyárnótát” játssza. Anna 5. évfolyamos zongorista, az általános iskolában 7. osztályos. Zenei pályára készül.

Ez a darab szlovák népdalfeldolgozás. Van magyar fordítása a szövegének. Szlovákul jobban hangzik, de azért énekeljük tanulás közben magyar, mert a szöveg segít meghatározni az előadásmódot.

Ez a dal is nagyon jó ritmusérzékét kíván meg a tanuló részéről. A dallam első megjelenésekor tercmenetben kísér a bal kéz. A második versszak akkordos kíséretet kap a bal kéz által. A harmadik versszak dallama többszólamú kísérettel szól.

Óraterv

Tanít: Nagy Edit

A tanítás helye: Művészeti iskola

Vésztő, Kossuth u 43-47.

A tanítás ideje:2015. április 28. 14.00-14,45

Osztály: szolfézs 5.

Óratípus: ismétlő

Témakör: év végi ismétlés: népdalok, írás - olvasás

Oktatási anyag:Komámasszony meg ne mondja...

Kaszálják a bogojai rét alját

Este van már

Aki dudás akar lenni

Oktatási cél:a népdalelemzés gyakorlása, a modális hangsorok ismétlése, rendszerezése

Képzési cél:az éneklési készség fejlesztése, a ritmuskészség fejlesztése, belső hallás fejlesztése, az olvasási és írási készség fejlesztése

Nevelési cél:a népdalok szövege alapján a néprajzi ismeretek bővítése, közös énekléssel az egymásra figyelésre, együttműködésre nevelés

Kompetenciák:anyanyelvi kompetencia fejlesztése a választékos kifejezések alkalmazásával, és a szókincs bővítése a tájszók használatával

esztétikai kompetencia: eredeti népzenei felvételek hallgatásával a tudatos befogadóvá válás elősegítése

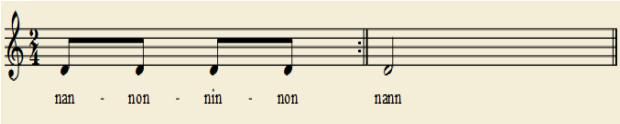
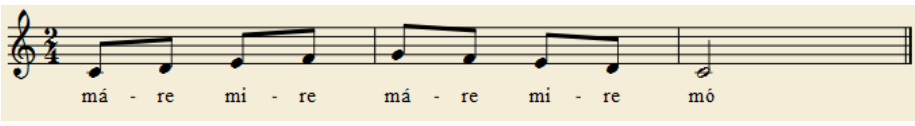
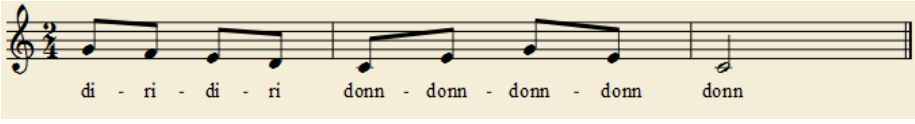
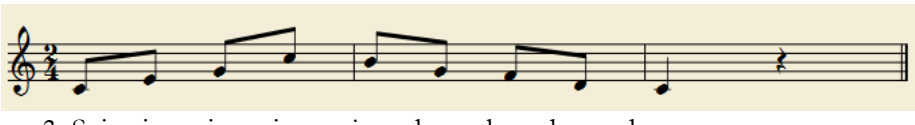
idegen nyelvi kompetencia fejlesztése a zenei kifejezések használatával

Tantárgyi koncentráció: földrajz, ének-zene

Szemléltetés: tanári bemutatás, tankönyv, táblakép, zongora, tanulói feladatlap

Tankönyv: Zenei olvasókönyv, szerkesztette: Agócsy László és J. Irsai Vera; EMB

Források: Kulcs a muzsikához Énektár II., Tankönyv,

Idő perc	Az óra menete	Didaktikai megjegyzések
14,00	I. Bevezető rész	
14,01	Szervezési feladatok	
	Beéneklés	
		d' → g' k ₂
		g' c' ↓ d' k ₂
		g'
	1. szolmizálva, 2. Jah-ha-ha-ha rekesz	g' ↗ a
		a → g' k ₂
	- Szolmizálás kézjelről hétfokú hangkészlet Sol-fa handsignal - Mixtúra szolmizálása pentaton hangkészletben Mixture sol-fa pentatonic sound kit	khg: a khg: f' - a' - c'
14, 10	II. Fő rész	

14,15	I. <u>Népdalismétlés: Repeat Folk Song</u> Komámasszony meg ne mondja... Kaszálják a bogojai rét alját Énekeljük el szolmizálva a Kaszálják a bogojai rét alját kezdetű dalt! Sing the folk song Írd a füzetedbe a népdal jellemzőit! Write down in your notebook features the folk song - szerkezet - dallamvonal - ritmus - szótagszám Milyen ütemmutatójú a dal? Éneklés közben ütemezd! Váltakozó ütemmutató: 4/4, 2/4 Szolmizálva énekeljük el a dalt, figyeld meg a hangkészletét és záróhangját! The people's voice in song, sound inventory, analysis of the final sound of the song singing sol-fa - hangkészlet - záróhang - hangsor - ambitus - sorzáró hangok - előadásmód - stílus Az önálló munka ellenőrzése, értékelése.	khg: a' khg: d' <i>egyéni munka</i> frontális munka <i>egyéni munka</i> ellenőrzés, értékelés kifejező éneklés táblakép improvizáció ritmikai készség fejlesztése
14,20	Találj ki 4/4-es ostinato ritmust! Think of a 4/4-inch ostinato rhythm Írjuk föl a táblára! Különböző hangszínekkel kísérjük a dalt! 3 különböző osztinato kíséret alkalmazása Befejezésül mindenki a saját ritmusával kísérje a dalt. Hangszínek: taps, térd, ceruza, kopogás, csett értékelés	

II. Lapról olvasás - Song Learning notes

14,25

FELFÖLD Zoborvidék (Menyhe)
Fülöp Máténé Gál Ilona, 1938.

Giusto

1. Du - dás u - ram, du - dál - jon kend,
Hosz-szú nó - tát ne húz-zon kend!
Gyen - gék va - gyunk, ki - fá - ra - dunk,
Ta-lán u-gyan meg is ha - lunk.

2. A - ki du - dás a - kar leny - nyi,
Po-kol-ba kell an-nak meny - nyi.
Ott kell an - nak du - dál - gat - nyi,
Még az ör-dög el nem vi - szi.

kotta

tanulói megfigyelés,
szükség esetén se-
gítő tanári kérdések

Előjegyzés, módosított hangok, záróhang megbeszélése.

Kezdőhang

Hangsor megnevezése, éneklése

Nehezebb hangközök megkeresése

szi-fá hangköz magyarázata

A nehezebb fordulatok éneklése kézjéről.

A dal ritmusának áttekintése - dudanóta

A dal lapról éneklése szolmizálva közösen

Éneklés tanulónként egyedül.

A dal éneklése szöveggel közösen.

14, 35	III. <u>Dallamírás - two-tone part writing</u> 1. bemutatása 2. bemutatás: szólamonkénti éneklés Táblakép: előjegyzés, 2/4 ütemmutató, kezdőhang negyed, illetve fél értékben Diktálás egyenletes tempóban végig, a diktálások között szünetekkel. Előreláthatólag 5x, ha szükséges, akkor 8x. Egy tanuló felírja a dallamot a táblára. Ellenőrzés, javítás A dallam éneklése szolmizálva. III. <u>Befejező rész</u> A tanulók munkájának értékelése és a tanulók önértékelése. Szempontok: feladatmegoldások eredményessége, olvasás-írás értékelése.	zongora tanári bemutatás önálló munka táblakép frontális munka értékelés
14,43		

Útinapló

2016. május 14-21.

Svédország, Härryda

A z ERASMUS+ Svéd-Magyar Zeneprojekt keretében 30 tanuló és 10 felnőtt kísérő tölthetett egy hetet a svédországi Härrydában. Nagy izgalommal vágtunk neki a másfél éve tartó projekt utolsó részének. A korábbi hónapokban a tanulókkal együtt bemutattuk a magyar zeneiskolai rendszert, órákat látogattunk, megismertettük a vendégeinkkel a Kodály koncepciót és annak vésztői adaptációját. Jó volt látni, hogy milyen lelkesek a tanulók.

2016. május 14-én hajnalban indultunk és az első éjszakát Berlinben töltöttük. Jutott idő egy rövid városnézésre is. Másnap este érkezünk Härrydába. Az első napon Maria Carlsson igazgatónő köszöntött bennünket, majd a helyi zeneiskolai tanárok számára és részünkre a göteborgi El Sistemáról hallgattunk előadásokat. Lehetőség volt a tapasztalatcserére, kérdésekre. Megismertük a program helyi sajátosságait. A gimnáziumi menza után környéknéző kirándulásra mentünk, majd lehetőséget kaptunk a zeneiskola új feladatellátási helyén, a landvetteri művelődési központban próbálni.

Második nap délelőtt koncertet adtunk két általános iskolás csoportnak nagy sikerrel. Majd 6 és 8 éves általános iskolai csoportok mozgás és zene óráján (DELACROZE MÓDSZER) vehetünk részt, sok új szakmai fogást megismerve. Ebéd után ismét próbáltunk és este a protokoll vacsorán a helyi önkormányzat képviselőinek adtunk rövid koncertet és számoltunk be a projekt eredményeiről.

Harmadik nap újra óralátogatások következtek, délután pedig a göteborgi szimfonikus zenekar koncerttermét járhattuk be magyar idegenvezetéssel. Természetesen a próbák sem maradhattak el. Megismerkedtünk a helyi zeneiskolával, amely során több személyes szakmai kapcsolat is elindult, mivel Magyarországon már többször is találkoztunk. Lehetőségünk volt este vacsora közben kötetlenül is beszélgetni a szakmai tapasztalatokról, nehézségekről, különbségekről.

Negyedik nap délelőtt órákat látogattunk a felső tagozatos korosztálynál. Érdekes volt, hogy tanulnak varrni, háztartási ismereteket, képzőművészetet. Bejárhattuk a helyi gimnázium rendkívül jól felszerelt zenetermeit is. Ott is találkoztunk magatartási problémákkal, de nagyon nyugodtan és demokratikusan kezelték a helyzetet.

Délután a közös zárókoncertre készültünk, amely a projekt zárása is volt. A svéd és magyar produkciók mellett közös kórus és zenekar is megszólalt helyi népdalokat, és világhírű zeneműveket szólaltattunk meg közösen. A tanulók számára óriási lehetőség volt. Többeknek talán az utolsó is. Bízom benne, hogy a résztvevőket jelentősen motiválta a további zenei tanulmányokra.

Az utolsó estét közös táncházzal, kötetlen zenéléssel töltöttük. Hazafelé még maradt idő egy rövid városnézésre Prágában. Rendkívül tartalmas programban volt részünk. Megismerhettük előben az ő zenetanítási módszereiket, amelyet folyamatosan át tudunk venni és a saját kultúránkra illeszteni.

Vésztő, 2016. június 02.

Tóth Barnabás

intézményegység-vezető, résztvevő